

УДК 378.016:[373.2.015.31:502]

Г. С. Тарасенко

Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ АКСІОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ВИХОВАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ПРИРОДИ

Стаття розкриває методологічний аспект проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. Акцентовано роль аксіологічного підходу до освітньої роботи з майбутніми вихователями ДНЗ. Обґрунтовано роль екологічних та естетичних цінностей у системі виховних пріоритетів, які належить реалізовувати педагогам у роботі з дошкільниками. Виокремлено шляхи корекції ціннісного ставлення майбутнього вихователя до природи у процесі вивчення нормативних та вибіркокових дисциплін. Практичне значення результатів дослідження визначається можливістю їх упровадження в підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти з метою збагачення аксіологічного потенціалу виховної діяльності.

Ключові слова: майбутні педагоги, дошкільники, природа, пріоритетні виховні цінності, аксіологічний потенціал вихователя.

Постановка проблеми. Пошук аксіологічних підходів до проблеми взаємодії людини та природи – це гармонійний рух від минулого, сучасного до майбутнього, де відчутно зв'язок часу, де культурні традиції та новації взаємодіють, утворюючи якісно нове підґрунтя екологічного світогляду. Історія розвитку людської цивілізації містить численні аксіологічні підходи до проблеми взаємозв'язку людини та природи, різниця яких зумовлена, по-перше, релігійними протиріччями, що особливо гостро виявилось у протистоянні позицій щодо природи в межах язичницького та християнського світогляду. По-друге, ціннісну кризу не можна вивчати поза кризою ментальною – аксіологічні орієнтації на зв'язок із природою значною мірою залежать від кардинальних відмінностей між західним і східним світовідчуттям. Багатим джерелом регулювання відносин будь-якого народу з природою є, насамперед, етноцінності. Характер ставлення до природи зумовлюють також ґносеологічні орієнтації – спосіб пізнання природи як об'єкта діяльності або ж суб'єкта взаємодії.

Численні філософські концепції здатні вказати людству шлях до осягнення «софійності» світобудови, тобто до повного прийняття Всесвіту в складній гармонії його взаємозв'язків. Сьогодні потрібно шукати відповіді на складні питання взаємодії людини та природи у творчому осягненні всієї духовної спадщини, в глибинному синтезі, який відбувається в межах усіх форм суспільної свідомості. Проте будь-який аналіз не спроможний охопити всього розмаїття думок і підходів до такої складної проблеми, як характер відносин людини з природою. Але нагальна необхідність їх гармонізації зумовлює пошук екологічно цінних орієнтацій у всіх формах суспільної свідомості, у тому числі в освіті. Діалог аксіологічних підходів до цієї проблеми народжує зваженість, раціональну узгодженість позицій, зумовлює

народження ноосферного мислення, яке набуває потрібного універсально-космічного значення. Утім такий діалог стає можливим лише в межах взаємодії культури й освіти як систем трансляції загальнолюдських цінностей.

Проблему цінності можна тлумачити як фундаментальну методологічну проблему гуманітарних наук, педагогіки в тому числі. Формування особистості вихователя як суб'єкта культури, по суті, починається з моменту фіксації ним проблеми цінності. Зокрема, категорія цінності є необхідною передумовою розуміння педагогом сутності природи, її духовних вимірів, а також перетворюється на фактор осмислення педагогічної стратегії в межах загальнолюдських ціннісних орієнтирів ставлення до природи. Саме воно здатне перетворитись на могутнє підґрунтя аксіологічного потенціалу вихователя. Без розуміння природи як цінності будь-яка діяльність по відношенню до неї, вияв будь-якої потреби набувають буденно-утилітарного характеру. Відповідно педагогічна інструментовка виховного впливу за таких обставин неминуче примітивізується. Це обумовлює нагальну необхідність професійної освіти визначити аксіологічні орієнтири фахової підготовки майбутніх педагогів з метою формування в них готовності до трансляції екологічних цінностей у процесі виховання дітей засобами природи.

Аналіз актуальних досліджень. Аксіологічні проблеми розвитку сучасної освіти, у тому числі й професійної, активно досліджуються у вітчизняних і зарубіжних наукових дослідженнях. Оновлений підхід до виховання виокремлюється з низки вагомих розробок філософсько-освітньої парадигми (Б. Гершунський, С. Гончаренко, Е. Гусинський, А. Джуринський, І. Зязюн, П. Ігнатенко, В. Краєвський, В. Кремень, В. Огнев'юк, С. Сисоєва, В. Трухачев, А. Тягло, С. Клепко, В. Корженко, В. Лутай, М. Романенко, В. Шадриков, П. Щедровицький та ін.). Предметом окремої уваги стали механізми зміни ціннісних парадигм і модернізації архаїчних догм і установок у контексті сучасних вітчизняних і зарубіжних моделей виховання (Л. Ваховський, І. Гавриленко, О. Іонова та ін.). Значно активізувався концептуальний пошук у царині виховання (І. Бех, А. Богуш, А. Бойко, Є. Бондаревська, О. Вишневський, О. Кононко, В. Моляко, О. Савченко, О. Сухомлинська, М. Таланчук, Г. Троцько, Н. Щуркова та ін.). Вельми перспективними в розробці ціннісної філософії виховання є ідеї дослідників соціальної поведінки людини (П. Бурд'є, Г. Зіммель, Л. Кольберг, М. Мід, Т. Парсонс, Б. Скіннер та ін.). Значний внесок в осмислення нових аксіологічних підходів до виховання належить філософським дослідженням культури (В. Бескіна, В. Біблер, В. Давидов, В. Зінченко, Е. Ільєнков, М. Каган, В. Кудін та ін.).

Психолого-педагогічні дослідження концептуалізували природний компонент освітнього середовища як максимально наближений до психофізіологічних особливостей розвитку дитини, який слід використовувати у процесі формування її ціннісних орієнтацій (О. Барліт, В. Вілюнас,

С. Дерябо, М. Дробноход, І. Зверев, А. Захлебний, С. Іващенко, О. Лазебна, С. Михайлюк, Л. Печко, В. Ясвін та ін.). Не надто чисельні дослідження (С. Жупанин, В. Ільченко, О. Кононко, Н. Лисенко, З. Плохій, Н. Пустовіт, Т. Пушкарьова та ін.) піднімають проблему формування екологічного мислення дітей саме на основі ціннісного підходу до пізнання природи. У той самий час залишаються маловивченими механізми підготовки майбутніх педагогів до трансляції екологічних цінностей у процесі виховання дітей засобами природи.

Метою статті є презентація методологічного аспекту проблеми професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в контексті домінування аксіологічного підходу до освітньої роботи з майбутніми вихователями ДНЗ, зокрема обґрунтування ролі екологічних та естетичних цінностей у системі виховних пріоритетів, які належить реалізовувати педагогам у роботі з дошкільниками, а також формулювання шляхів корекції ціннісного ставлення майбутнього вихователя до природи у процесі фахової підготовки.

Методи дослідження. З метою формулювання та обґрунтування методологічного аспекту обраної проблеми використано теоретичні методи, пов'язані з опрацюванням літературних джерел (державних документів про освіту, філософсько-концептуальних досліджень у царині методології парадигмального пошуку шляхів розвитку освітніх процесів, історико-педагогічної та наукової літератури із суміжних наук, педагогічної періодичної преси тощо). Формулювання шляхів підготовки майбутніх педагогів до реалізації аксіологічного підходу у вихованні дошкільників засобами природи зумовило використання причинно-наслідкового аналізу педагогічних явищ, компаративістське зіставлення вітчизняних та зарубіжних наукових підходів до пріоритетних цінностей виховання, узагальнення і продукування висновків.

Виклад основного матеріалу. Ми виходимо з того, що поза проблемою цінностей вивчати педагогічний процес на сучасному рівні абсолютно не можливо. Цінності й ціннісні орієнтації, на думку Е. Фромма, дозволяють знайти сенс життя, і тому суспільство в усі часи має потребу в системі ціннісних орієнтацій [9, 359].

Цінність завжди тлумачать багатозначно: по-перше, як предмет, що здатний задовольнити ту чи іншу потребу людини; по-друге, як ідеал, до якого прагне людство; по-третє, як норму, якої необхідно дотримуватися; по-четверте, як значущість чого-небудь для особистості або соціальної групи; зрештою, як культурний код, систему ідентифікації особистості з національною культурою тощо.

Виховні цінності є провідними аксіологічними орієнтирами взаємодії вихователя й вихованців у контексті «педагогічного людинотворення». Серед детермінант виховних цінностей, як правило, визначають: політичну, соціально-економічну, релігійну, національно-культурну, філософсько-екзистенційну, педагогічно-технологічну тощо [3; 5].

Перед сучасною українською педагогікою, як і перед світовою спільнотою, постало важливе завдання – визначити систему пріоритетів виховання, виходячи із загальнолюдських фундаментальних цінностей. Зокрема, німецькі дослідники пропонують поділ таких цінностей на проблемні блоки, наприклад: виховання толерантного ставлення до інших людей, рас, релігій, ідеалів виховання; виховання персональних етично високих якостей; виховання навичок співіснування з людьми – представниками іншої раси, мови, релігії, етносу; виховання співчуття й готовності допомогти іншим людям; виховання в ім'я миру (В. Міттер). Американська педагогіка програму виховання пропонує базувати на біблейських цінностях і принципах. У Японії Закон про освіту серед головних цілей шкільного виховання виокремлює такі: виховання в дусі співпраці, взаєморозуміння й незалежності; розвиток розуміння традиційного та сучасного, готовності до міжнародної співпраці; формування навичок повсякденного життя; зміцнення духу й тіла як основи щасливого, гармонійного особистого життя [4].

Таким чином, виховні пріоритети виростають із пріоритетності загальнолюдських гуманістичних ідеалів. Пріоритетні виховні цінності є безальтернативними позитивно спрямованими аксіологічними орієнтирами виховного впливу на особистість у контексті культурно-ментальних особливостей суспільства. Неабиякого значення набувають національні, релігійні й педагогічні детермінанти. Виховні цінності визначають ціннісні відносини особистості в системах «людина – природа», «людина – суспільство», «людина – людина» та ін. Отже, сутність освіти й виховання складає набуття індивідом багатовимірної особистісної ідентичності у складній системі природних і соціальних зв'язків.

Незаперечною вважаємо думку О. Вишневського про те, що з гармонійності виховання випливає й гармонійне ставлення до природи [2, 453]. Правильне ціннісне ставлення молодих поколінь до довкілля є результатом системних зусиль педагогів (вихователів, учителів), а також родини в гармонізації стосунків дитини з навколишнім світом. Гармонія педагогічних впливів (В. Сухомлинський) народжує відповідну гармонію в стосунковій сфері, у тому числі у ставленні вихованців до природи. Саме гуманістичні цінності здатні сформувані в дитячій свідомості своєрідну «екологічну домінанту» (О.Вишневський), яка регламентуватиме її поведінку в природі.

Педагогу слід розуміти, що екологічні цінності тісно пов'язані з екологічними нормами. Найчастіше вони навіть ототожнюються. Але норма є раціональним і формалізованим, часто суто зовнішнім регулятором поведінки вихованців у природі. Діти мусять підкорятися такій нормі, навіть не розуміючи її смислу, доцільності, відповідності власним інтересам. Цінність, навпаки, – це внутрішній, емоційно сприйнятий і засвоєний особистістю орієнтир поведінки [6, 110]. Тому ознайомлення

дітей з екологічними нормами потрібно обов'язково гармонійно поєднувати з розумінням екологічних цінностей.

Особливого (домінантного) значення у виховному процесі набуває ставлення вихователя до природи. Тому аксіологічні домінанти освітнього процесу у ВНЗ [8] повинні спиратися на специфіку екологічно цінних орієнтацій, на їх особливу універсальність: вони охоплюють властивості природи не лише з точки зору практичної, утилітарної цінності, але й пізнавальної, естетичної, моральної тощо. Саме такі орієнтації на взаємодію з природою утворюють повноцінний аксіологічний потенціал у структурі професійної культури майбутнього педагога.

Ціннісна свідомість вихователя ДНЗ повинна стати об'єктом вдумливої корекції у процесі фахової підготовки, оскільки саме педагог є потенційним носієм і провідником екологічно виправданого ставлення до природи. Великого значення тут набуває свідоме визначення майбутнім фахівцем власних домінантних орієнтацій на зв'язок з навколишнім середовищем, адже кожна людина врешті-решт орієнтується чи на буденно-споживацький, чи на естетичний, чи на ідеально-творчий характер взаємовідносин з природою, або ж на еклектичний їх варіант. Переважання утилітарно-споживацьких орієнтацій є сигналом загального неблагополуччя у сфері ціннісної свідомості, яка за таких умов не може продукувати екологічно здорові установки діяльності.

Ми виходимо з того, що ціннісні орієнтації у структурі професійної культури педагога визначають не лише внутрішню основу його ставлення до природи як до матеріальної та духовної цінності, але й утворюють вищі диспозиції його особистості, які зумовлюють певну «концепцію» життя та «стратегічний план» професійної діяльності. Виконуючи функцію внутрішньої координації, ціннісні орієнтації спрямовують зміст усіх психічних процесів, активізують емоційно-вольову сферу вихователя, впливають на стиль педагогічного мислення [1, 9]. Крім того, вони виконують функції соціалізації, самовизначення, пошукову, інструментальну, мотивотворчу та ін. Така поліфункціональність зумовлює значення ціннісних орієнтацій як ядра суб'єктивної мотивації професійної поведінки педагога. Активно впливаючи на сферу почуттів та перебіг мотиваційних процесів, ціннісні орієнтації обумовлюють результат інтеріоризації певних соціально схвалених аксіологічних підходів до природи, що визначає загальну соціальну спрямованість особистості вихователя, детермінує акти професійної поведінки, надаючи для цього опорні критерії вибору форм і методів педагогічного впливу на ціннісну свідомість вихованців.

Особливого значення у процесі формування ціннісної свідомості педагога набуває його ціннісно-орієнтаційна діяльність, у результаті якої, на думку філософів, народжуються своєрідні зв'язки й відношення між об'єктом і суб'єктом, виникає не суто об'єктивна, а об'єктивно-суб'єктивна

інформація, тобто інформація про цінність, а не про сутність (М. Каган). Саме у процесі такої діяльності педагог усвідомлює поліфункціональну цінність природи – і це стає підґрунтям екологічно цінних і професійно значущих орієнтацій. Наділяючи той чи інший об'єкт природи статусом цінності, суттєвої у своїй неповторності, вихователь суб'єктивує цей об'єкт, визнаючи за ним право на самоцінне існування. Це зумовлює народження екологічно цінних орієнтацій, адже об'єктом орієнтації особистості завжди стають лише ті цінності, які суб'єктивуються у процесі засвоєння.

Вихователь у роботі з дітьми не повинен забувати про те, що основним об'єктом і предметом екологічного виховання має стати суб'єктивне, індивідуальне відображення соціальної цінності природи в свідомості вихованця, що відбувається в системі його ціннісних орієнтацій. Адже педагогічна діяльність набуває специфічно культурного смислу, стає фактором культури лише у зв'язку з визначенням тих цінностей, заради яких вона здійснюється. Отже, цінність виконує роль регулятора педагогічної діяльності, формує структуру особистості педагога. Вона виступає певним суспільним еталоном, критерієм виміру педагогічних дій. Ціннісному мисленню педагога притаманні риси філософської рефлексії, що перетворює його на смислову квінтесенцію «вищого» знання про природу та про свій людський і професійний обов'язок перед нею.

Зупинимось на пріоритетних ціннісних підходах до природи, що мають для вихователя професійно-стратегічне значення. Серйозною перешкодою для загальної екологізації мислення педагога є, на наш погляд, панування у суспільстві утилітарної психології, яка врешті-решт і визначає ціннісні параметри ставлення до природи. Це обумовлює неправильне розуміння її *вітальної* (*vita* – *життя*) цінності. Вітальна значущість природи в більшості випадків тлумачиться не як фундаментальна цінність, а як сукупність утилітарно спрямованих суб'єктивних значень. Ми вважаємо неприпустимим ототожнення цінності як соціального феномена й корисності як феномена біологічного, хоч одне й друге позначається суспільним поняттям «значущості». Вітальну цінність природи не варто спрощувати до цінності утилітарної, оскільки вона ємко включає і власне забезпечується цінностями моральними та естетичними. Надзвичайно плідною видається нам американська традиція (Декларація «Америка 2000 – стратегія освіти») виховання в дітях благоговіння перед життям у всіх його формах і виявах (відповідно до етичного імперативу А. Швейцера).

Вітальна цінність природи сама по собі, як показує суспільна практика, не може стати єдиною основою екологічного мислення педагога. Без опори на духовні цінності будь-яка життєва значущість об'єктів і явищ навколишнього світу не є гарантом їх «недоторканості» в межах байдужо-цинічного ставлення споживача. Домішок утилітарної, суто практичної зацікавленості може бути присутнім у багатьох формах пізнання природи.

Але домінування утилітарних цінностей навіть наукове знання про природу перетворює на бездуховне. Така наукова істина призводить до загибелі живого, стає причиною екологічного лиха.

Педагогу, який ознайомлює дітей із природою, потрібно зрозуміти, що всяке знання про природу повинно мати ціннісну основу, органічно поєднувати об'єктивно-наукове і суб'єктивно-ціннісне. Поза духовним осягненням цінності пізнання природи підкорюється однозначному детермінізму і вбачає в ній лише матеріал для реалізації людських потреб. Піднісши себе як людину на найвищий щабель в ієрархії суспільних цінностей, вихователь відразу ж викривляє перспективу власного погляду на природу та, як результат, підсвідомо заперечує її самоцінність і суб'єктивність. Такий ціннісний перекис значно віддаляє його від природи і, відповідно, деформує професійні орієнтири.

Отже, з метою гармонізації мислення педагога варто вчасно коригувати його ціннісне ставлення до природи, максимально орієнтуючись на ідеальні детермінанти суспільної практики щодо вирішення екологічних проблем. У складній ієрархії цінностей і виховних пріоритетів належне місце повинна посісти *естетична* цінність природи, що, як у дзеркалі, відбивається в духовних цінностях суспільства. Важливо донести до свідомості вихователя істину про те, що естетичний потенціал природи спроможний концентровано виявити її самоцінність. Педагога конче потрібно ознайомити з філософським пошуком естетично значущих властивостей природи, які зумовлюють її гармонійність і красу. На нашу думку, найбільш гідними уваги майбутніх педагогів є спроби структурування природної краси в контексті комплексу матеріальних ознак (не йдеться про конкретні матеріально-речовинні особливості об'єкта, зумовлені певними фізичними, хімічними, біологічними та іншими можливостями). Краса природи обумовлена своєрідними зв'язками й відношеннями всіх фізичних, хімічних і біологічних якостей, які утворюють сукупність інформативно насичених ознак. Філософи, аналізуючи естетичні властивості природи, виділяють такі структурні компоненти її краси, як розмаїтість форм, звуків, запахів; світло й колір; пропорцію, симетрію, ритм (Г. Апресян); барвисті якості й закономірності пластичних форм (Б. Благодир); ритм і аритмію, гармонічність і дисгармонію (М. Киященко, М. Лейзеров); розмірність, єдність різноманіття, цілісність, доцільність (Л. Солодовніченко); характерну текстуру поверхні (Дж. Гібсон) тощо. Деякі дослідники пропонують оцінювати такі вияви естетичного у фізичних явищах природи, як краса декоративна (зовнішньочуттєві ознаки), конструктивна (вияв цілісності і доцільності), динамічна (наслідок ритмічності, впорядкованості й рівноваги) (О. Забаро-Прасолова). Учені завжди ретельно досліджували ознаки природної досконалості: світло й колір (М. Міннарт), красу форм (Е. Геккель), естетику пропорцій (М. Гіка),

доцільність симетрії (І. Шафрановський), виразність ритмічності, циклічності й вічного руху у природі (М. Дубінін) та ін.

Усі ці ознаки краси природних об'єктів і явищ часто вважають формальними, але така оцінка, на наш погляд, є несправедливою. Ці так звані «формальні» ознаки змістовно інформують про зв'язки у природі, про характерні особливості існування та розвитку природних об'єктів. Якщо виходити саме з цього, то така «формальність» якнайкраще доводить факт існування об'єктивних основ краси природи, стверджує її естетичну цінність, обумовлює естетичні аспекти екологічного сприйняття світу. Так звані «формальні» ознаки є свідомством надзвичайної експресії форм вияву природної краси. Але ж форма чуттєво доводить до нашої свідомості сутність предмета і, завдяки образності естетичного сприйняття, набуває ніби самостійного значення (Д. Кучерюк). З огляду на це, певна формальність компонентів краси природи навіть допомагає досягнути глибинну сутність життєвих процесів. Отже, одним із підходів до естетичного оцінювання вихователями природи по праву можуть стати структурні ознаки її краси [7].

Корекція ціннісного ставлення педагога до природи можлива лише за умов поступового збагачення його аксіологічного потенціалу екологічно значущими ціннісними орієнтирами. Сучасні психолого-педагогічні дослідження вказують шлях: від співпереживання до народження життєвих (особистісних) смислів, а від них – до самостійних вільних і відповідальних дій. Реалізація цього шляху навряд чи може бути ефективною поза організацією повноцінного освоєння педагогом естетичної цінності природи. Таким чином, ціннісна свідомість вихователя не повинна бути представлена лише утилітарними чи емпіричними оцінками об'єктів та явищ природи – вона повинна реалізовуватись і в узагальнених оцінних судженнях, і в актах професійної поведінки у формі морально-естетичних норм відношення до світу.

Висновки. Вірогідними шляхами корекції ціннісного ставлення майбутнього вихователя до природи у процесі вивчення нормативних і вибіркових дисциплін, а також у ході педагогічної практики можуть стати такі:

- розширення аксіологічних підходів до природи за рахунок відмови від односторонньої утилітарної орієнтації та введення в аксіологічний потенціал майбутнього педагога широкого спектру морально-естетичних критеріїв оцінного ставлення до навколишнього;
- перетворення механізмів сприйняття й оцінювання природи в механізми мотивування ставлення до неї;
- збагачення ціннісної свідомості вихователя завдяки розвитку екологічно цінних орієнтацій, що можливо у процесі професійно вмотивованої ціннісно-орієнтаційної діяльності;
- підвищення статусу естетичної діяльності майбутнього вихователя, яка здатна забезпечити накопичення ціннісного досвіду на всіх можливих

рівнях вияву естетичного ставлення до природи – споглядально-чуттєвому, художньо-оцінному, художньо-творчому;

- формування індивідуально-образного ставлення майбутнього педагога до природи завдяки перетворенню естетичного досвіду в систему особистісних смислів, що забезпечує утворення екологічно-цінних установок педагогічної діяльності на основі найвищих виховних пріоритетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості / І. Д. Бех / Цінності освіти і виховання : наук.-метод. зб. / за заг. ред. О. В. Сухомлинської. – К., 1997. – С. 8–11.
2. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посібник / О. І. Вишневський. – Вид. 3-тє, доопрац. і доп. – К. : Знання, 2008. – 566 с.
3. Гершунский Б. С. Толерантность в системе ценностно-целевых приоритетов образования / Б. С. Гершунский // Педагогика. – 2002. – № 7. – С. 3–12.
4. Джуринский А. Н. Сравнительная педагогика / А. Н. Джуринский. – М. : Издательский центр «Академия», 1998. – 176 с.
5. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку : монографія / В. О. Огнев'юк. – К. : Знання України, 2003. – 450 с.
6. Сухомлинська О. В. Цінності у вихованні дітей та молоді : стан розроблення проблеми / О. В. Сухомлинська // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 105–111.
7. Тарасенко Г. С. Природа як цінність у контексті актуальних проблем екологічного виховання / Г. С. Тарасенко // Цінності освіти і виховання : наук.-метод. зб./ за заг. ред. О. В. Сухомлинської. – К., 1997. – С. 205–209.
8. Трухачев В. И. Аксиологические доминанты образования и воспитания молодежи в вузах : монография / В. И. Трухачев / под общ. ред. В. А. Авксентьева. – Ставрополь : АГРУС, 2005. – 148 с.
9. Фромм Э. Психоанализ и этика / Э. Фромм. – М. : ООО «Издательство АСТ-ЛТД», 1998. – 568 с.

РЕЗЮМЕ

Тарасенко Г. С. Подготовка будущих педагогов к реализации аксиологического подхода в воспитании дошкольников средствами природы.

Статья раскрывает методологический аспект проблемы профессиональной подготовки будущих специалистов дошкольного образования. Акцентируется роль аксиологического подхода к образовательной работе с будущими воспитателями. Обоснована роль экологических и эстетических ценностей в системе воспитательных приоритетов, которые надлежит реализовывать педагогам в работе с дошкольниками. Выделены пути коррекции ценностного отношения будущего воспитателя к природе в процессе изучения нормативных и выборочных дисциплин. Практическое значение результатов исследования обусловлено возможностью их внедрения в подготовку будущих специалистов дошкольного образования с целью обогащения аксиологического потенциала воспитательной деятельности.

Ключевые слова: будущие педагоги, дошкольники, природа, приоритетные воспитательные ценности, аксиологический потенциал воспитателя.

SUMMARY

Tarasenko G. Training of future teachers to implementation of axiological approach in the education of preschool children by means of nature.

The purpose of the article is to present the methodological aspect of the problem of professional training of preschool staff in the context of domination of axiological approach to education work with future teachers, substantiation the role of environmental and

aesthetic values in the educational system of priorities that pedagogues are to realize during their work with preschool children, formulation the ways of correcting the future kindergarten teachers value treatment to nature during professional training.

Theoretical methods related to the study of the philosophical and conceptual research methodology in the field of educational paradigms, causal analysis of educational phenomena, comparative juxtaposition of foreign and native scientific approaches to value education priorities are used.

The author singled out the ways of correction of value attitude to nature of future kindergarten teachers in the studying the obligatory and optional courses and during teaching practice and extracurricular activities: rejecting of unilateral utilitarian focus on learning the basics of science and commissioning axiological potential of students a wide range of moral and aesthetic evaluative criteria relationship to reality; transforming the ways of students perceiving and evaluating nature into the motivation mechanisms of attitude towards it; raising the status of artistic and aesthetic activity of students to accumulate valuable experience through artistic and creative experiences; forming of individually-shaped attitudes of future kindergarten teachers to the nature with the transformation of them into educational activities settings based on the highest educational priorities.

The practical significance of the research results is determined with the possibility of implementing them into the process of training future preschool education professionals to enrich their educational activity axiological potential. During the process of professional training a teacher's value consciousness becomes at the thoughtful correction facility, since the teacher is a potential carrier and conductor of environmentally justifiable attitude towards nature.

As the prospects for further research studies suppose the adequate methods and educational technologies search for in the domestic and foreign experience of educational innovation.

Key words: *future teachers, preschool children, nature, priority educational values, kindergarten teacher axiological potential.*

УДК 37.012:092:004.67:371.13

Л. І. Тимчук

Інститут інформаційних технологій і
засобів навчання НАПН України

МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ БІОГРАФІЧНИХ ЦИФРОВИХ НАРАТИВІВ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті йдеться про важливість використання біографічних цифрових наративів у вітчизняному освітньому просторі на основі біографічних досліджень життєвого шляху людей, які внесли безцінний науковий доробок у скарбницю цивілізаційного розвитку людства. Представлено методику створення біографічних цифрових наративів, детально описано її структурні компоненти. Звертається увага на те, що застосування біографічних цифрових наративів повинно стати складовою частиною професійної підготовки педагогів, сприяти впровадженню в освітні практики нових методологічних підходів у ретрансляції знань. Доцільним є збагачення мультимедійного контенту Інтернет-простору інформацією про життєвий досвід інших видатних представників світової спільноти, що має сприяти поширенню гуманістичних ідей і відігравати важливу роль у навчанні підростаючих поколінь.

Ключові слова: *біографічне дослідження, біографічний наратив, біографічний цифровий наратив, методика, творчість, наративно-цифровий підхід, освітній процес, компетентності, майбутні вчителі.*